

Warszawa, 8 marca 2017 r.

Podmiot wnoszący petycję:

Fundacja Instytut Spraw Publicznych,
ul. Szpitalna 5 lok. 22, 00-031 Warszawa
adres do korespondencji: jak wyżej

Adresat petycji:

Zbigniew Ziobro, Minister Sprawiedliwości,
Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa

**Petycja w sprawie zmian
w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej**

Zgodnie z art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach składamy petycję zawierającą żądanie wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej (Dz. U. 2015 poz. 1255 z późn. zm.), zwanej dalej Ustawą.

W oparciu o Ustawę powstał system nieodpłatnej pomocy prawnej, który nie jest skuteczny, użyteczny i efektywny, co potwierdził m.in. monitoring przeprowadzony przez Instytut Spraw Publicznych. Dlatego postulujemy wprowadzenie zmian ustawowych, które przyczynią się do zwiększenia dostępności, skuteczności i efektywności nieodpłatnej pomocy prawnej, a także przyczynią się do realizacji działań w zakresie edukacji prawnej.

Zmiany niezbędne w Ustawie to:

- poszerzenie kręgu osób uprawnionych do korzystania z pomocy prawnej (art. 4 ust. 1 Ustawy),
- zniesienie ograniczeń zakresu przedmiotowego (dziedzin prawa) udzielanej pomocy prawnej (art. 3 ust. 2),
- poszerzenie zakresu form pomocy prawnej, o których mowa w art. 3. ust. 1 Ustawy,
- oddzielnie informacji i porad prawnych i uczynienie z informacji prawnej usługi dostępnej powszechnie,
- ujednoczenie zasad dostępu do prowadzenia punktów pomocy prawnej dla korporacji prawniczych i organizacji pozarządowych,
- uwzględnienie w dotacjach przyznawanych na prowadzenie punktów pomocy prawnej kosztów pośrednich oraz kosztów działań związanych z informacją o działalności punktów i weryfikowaniem jakości świadczonej pomocy,
- określenie podstawowych mechanizmów weryfikacji jakości świadczonej pomocy,
- określenie zadań z zakresu edukacji prawnej i sposobów ich realizacji i finansowania.

Postulujemy także, aby w wypracowaniu konkretnych zmian ustawowych wykorzystać propozycje rozwiązań systemowych w zakresie poradnictwa prawnego i obywatelskiego opracowane w ramach projektu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opracowanie trwałych i kompleksowych mechanizmów wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce”, dostępne pod adresem internetowym: <http://www.pozytek.gov.pl/Produkty,3787.html>

UZASADNIENIE

Minął rok od dnia, w którym weszła w życie ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy i edukacji prawnej. Instytut Spraw Publicznych w pierwszych trzech kwartałach 2016 roku przeprowadził monitoring stosowania Ustawy, m.in. w oparciu o dane udostępnione przez Ministerstwo Sprawiedliwości, samorządy powiatowe, a także sondaż opinii Polaków przeprowadzony przez CBOS. Raport z monitoringu dostępny jest pod adresem internetowym: <http://www.obywateliprawo.pl/files/cke/pdf/RAPORTKOCOWYZMONITORINGUFUNKCJONOWANIAfina1.pdf>

Monitoring pokazał, że system nieodpłatnej pomocy prawnej działający w oparciu o Ustawę:

- jest nieskuteczny i nieużyteczny, głównie dlatego, że korzysta z niego niewielu obywateli; w pierwszych trzech kwartałach 2016 roku z usług systemu skorzystało mniej niż 3% osób uprawnionych,
- nie jest powszechny, uprawnionych do korzystania z jego usług jest niecała 1/3 dorosłych Polaków, a wiele osób potrzebujących pomocy jest jej pozbawionych, np. osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, ale nie korzystające z pomocy społecznej, osoby niepełnosprawne, bezrobotni, bezdomni czy osoby samotnie wychowujące dzieci,
- nie jest efektywny; średnio dziennie jeden punkt pomocy prawnej świadczy jedną usługę, której koszt to ok. 240 złotych, na dodatek najczęściej polega ona jedynie na udzieleniu informacji, a nie rzeczywistej porady prawnej,
- ze względu na ograniczony zakres spraw i form pomocy system nie zapewnia kompleksowego rozwiązania problemów prawnych w jednym miejscu,
- nie bada użyteczności i jakości świadczonej pomocy,
- brakuje w nim środków na działania informacyjne, nieuwzględniona jest w nim w ogóle edukacja prawna, która jest niezbędna z uwagi na niską świadomość prawną Polaków,
- w ograniczonym zakresie wykorzystuje potencjał organizacji pozarządowych, mających doświadczenia w zakresie świadczenia poradnictwa prawnego i obywatelskiego,
- działanie systemu spowodowało ograniczanie lub likwidację poradnictwa prawnego i obywatelskiego prowadzonego wcześniej przez organizacje pozarządowe, co w konsekwencji powoduje, że osoby nieuprawnione do korzystania z pomocy systemu mają utrudniony dostęp do pomocy oferowanej przez organizacje poza systemem.

Naszym zdaniem nie jest to powód do likwidacji systemu opierającego się na 1 524, stworzonych przez powiaty i gminy, punktach nieodpłatnej pomocy prawnej, a do gruntownej jego przebudowy

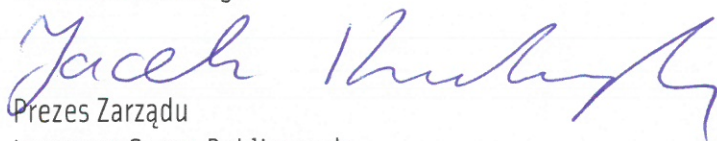
służącej zwiększeniu dostępności, skuteczności i efektywności działania systemu, a także wzmocnieniu roli organizacji pozarządowych w świadczeniu pomocy prawnej. Niezbędne jest także wsparcie działań z zakresu edukacji prawnej, bo niska świadomość prawna Polaków to główny powodów niekorzystania z pomocy prawnej i źródło ich problemów życiowych.

Wymaga to gruntownych zmian w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej, ale nie wymaga tworzenia od podstaw nowych rozwiązań – zostały one już wypracowane w ramach projektu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opracowanie trwałych i kompleksowych mechanizmów wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce”. Owocem tego projektu jest m.in. kilka modelowych, systemowych i kompleksowych propozycji dotyczących dostępu obywateli do nieodpłatnej pomocy prawnej.

W imieniu Fundacji Instytut Spraw Publicznych wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję danych podmiotu składającego petycję.

W załączeniu przekazujemy także listę osób, organizacji i instytucji, które poparły petycję.

dr Jacek Kucharczyk

Prezes Zarządu
Instytutu Spraw Publicznych

Załącznik:

Lista osób, organizacji i instytucji, które poparły petycję.

- 1 Agata Winiarska, Warszawa
- 2 Rafał Załęski, Warszawa
- 4 Dominik Owczarek, Warszawa
- 5 Katarzyna Renaud, Łaski
- 6 Daria Walczak, Warszawa
- 7 Magdalena Diem, Warszawa
- 8 Tomasz Schimanek, Warszawa
- 9 Anna Magryta-Urban, Koszalin
- 10 Paweł Głuszyński, Kraków
- 11 Jacek Wojnarowski, Podkowa Leśna
- 12 Ewa Szczepankiewicz, Kuligów
- 13 Mariola Malarska, Warszawa
- 14 Marcin Waszak, Warszawa
- 15 Jacek Winiarski, Warszawa
- 16 Mariola Melon, Fundacja Kamelot, Łódź
- 17 Agnieszka Zowczak, Warszawa
- 18 Piotr Dąbrowski, Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, Wrocław
- 19 Justyna Cupryjak-Zagórska, Biuro Porad Obywatelskich w Szczecinie
- 20 Filip Pazderski, Stowarzyszenie na Rzecz Ziemi Podlaskiej DRUMLA, Białystok
- 21 Marcin Bien, Kraków
- 22 Maciej Tański
- 23 dr Anita Kucharska-Dziedzic, Lubuskie Stowarzyszenie na rzecz Kobiet BABA, Zielona Góra
- 24 Witold Klaus, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa
- 25 Jacek Kotuła, Słubice
- 26 Michał Czapski, Warszawa
- 27 Halina Sawicka, Sejneńskie Towarzystwo Oświatowo-Społeczne, Sejny
- 28 Olga Sawicka, Sejny
- 29 Tomasz Kaźmierczak, Stowarzyszenie Centrum Informacji Społecznej, Warszawa
- 30 Damian Wojciech Dudała, Fundacja Instytut Badań i Rozwoju Lokalnego, Wrocław
- 31 Joanna Świątek-Wojnarowska, Szczecin
- 32 Iwona Serbeńska, Stowarzyszenie na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego DOGMA, Mikołów
- 33 Marcin Noras
- 34 Krzysztof Piłat, Wrocław
- 35 Anna Cembrzyńska, Sosnowiec
- 36 Paweł Klimek
- 37 Małgorzata Kryszczak, Katowice
- 38 Adam Zwierzycki, Jaworzno

- 39 Czesław Jakóbczyk, Fundacja "Civitas", Nakło nad Notecią
- 40 Anna Lach, Rybnik
- 41 Hanna Brzuszcak, Toruńskie Stowarzyszenie Aktywności Społecznej, Toruń
- 42 Grażyna Socha, Skierniewice
- 43 Wiesława Kazimierska, Toruń
- 44 Katarzyna Brożek, Toruńskie Stowarzyszenie Aktywności Społecznej, Toruń
- 45 Monika Falej, Fundacja "Inicjatywa Kobiet Aktywnych", Olsztyn
- 47 Teresa Wasilewska, Toruń
- 48 Katarzyna Kaszuba, Toruń
- 49 Adam Kaszuba, Toruń
- 50 Zofia Pietrzak, Toruń
- 51 Renata Jakubowska, Stowarzyszenie "Żyć Lepiej", Toruń
- 52 Irena Czop, Stowarzyszenie Misericordia w Zabrze
- 53 Maria Hinz
- 54 Łukasz Klasik, Chorzów
- 55 Małgorzata Pomirko, Gliwice
- 56 Agnieszka Krasuska-Dziuba
- 57 Sławomir Łukasik, Rzeszów
- 58 Maciej Szczepka, Zakopane
- 59 Joanna Pifczyk, Czerwionka
- 60 Małgorzata Kryszczak, Katowice
- 61 Adam Zwierzycki, Jaworzno
- 62 Kinga Drozd, Fundacja w Służbie Wsi, Wrocław
- 63 Anna Zięba, Stowarzyszenie Pomocna Dłoń, Garwolin